

A nagyobb mértékben megrongált és tönkretett vetéseket legcélszerűbb kora tavasszal minél előbb jó mélyen beszántani; ezzel nemcsak azt érjük el, hogy a légy bábjai megsemmisülnek, hanem hogy az illető földterületet, a melyről különben is silány termés lett volna várható, még másképen is ki lehet használni, nevezetesen kapás növények termelésére fordítani.

A nyári nemzedék kipusztítására ajánlható a tarló leégetése, a mennyiben pedig a bábok a gabonaszárak alsó bütykén vannak elhelyezkedve, előnyösebb hosszú tarlót hagyni, hogy akként lehetőleg valamennyi báb elégethető legyen.

Sokkal célszerűbb ennél a tarlót aratás után azonnal minél mélyebben leszántani, a mely eljárással a legyek további fejlődését megakasztván, az őszi vetések a légy támadásaitól lehetőleg megóvatnak.

Mindezeknek a védekezéseknek azonban csak akkor lesz kellő eredménye, ha azokat nemcsak egyes gazdák, hanem a megtámadott vidéknek lehetőleg valamennyi birtokosa alkalmazza.

Jablonowski József.

Adalék a lepkék biológiájához.

I.

Az összes lepkészeti kézikönyvek a gyűjtőnek, és kivált a kezdőnek melegen ajánlják, hogy a lepkéknek hernyókból való tenyésztésére különös figyelmet fordítson, és méltán, mert számos fajból különben csak igen ritkán, vagy egyáltalában nem kaphat tiszta üde példányokat. A módjáról és az időről azonban miként, hol és mikor található az egyes hernyófaj, arra nézve semmi nemű utasítást nem talál. Többnyire egyszerűen csak az mondatik, hogy „a hernyó májusban tölgyfán él“ vagy efféle, de vajon nappal vagy éjjel kell kopogni, a fa törzsén a kéreg hézagai közt, vagy a fa alatt száraz lomb alatt, avagy a földben keresendő, — arról hallgatnak a tanácsadók. Erre nézve a legtöbb esetben szerencsés véletlennek köszönheti, ha az oly felfedezésre vezet, mely a tapasztaltabb gyűjtők előtt régtől fogva ismeretes, de a kik azt sok esetben titokként őrzik.

Nem kevésbé fontos tudni, hogy a talált hernyókat miként lehet legcélszerűbben felnevelni; mert habár azok legtöbbjével

chablonszerűen lehet elbánni, van elég olyan is, mely különös és gondos ápolást, individuális elbánást igényel.

Ennélfogva azt hiszem, hogy kivált a fiatalabb tenyésztőnek némi szolgálatot teszek, a midőn *Anker Lajos* és *Langnerth József* elhunyt jeles budapesti lepkészeknek birtokomban levő feljegyzéseiből azoknak, a hernyók és lepkék életmódjáról és tenyésztéséről sok évi tapasztalaton alapuló megfigyeléseit és feljegyzéseit íme közlöm s egyúttal saját tapasztalataimat is beleszövöm.

Ámde a tapasztalt biologus is fog itt némi használhatót találni, mert csak oly adatokat hozok fel, a melyek a kézikönyvekben foglaltaktól eltérnek, vagy azokban teljesen hiányzanak. Oly fajokról, melyekről új adattal nem járulhatok, nem szólok, valamint azokról sem, a melyeket más alkalommal bővebben tárgyaltam.

Ez igénytelen adatokat végig olvasva, bizonyára minden lepkész egyetért velem abban, hogy a hernyók tenyésztése s a lepkék játszi életének megfigyelése az újnak és érdekesnek kifogyhatatlan bányája.

Az egyes fajokra teendő megjegyzéseimre áttérve, csak azt jegyzem még meg, hogy az előfordulást illető adatok, ha az ellenkezőt nem említem, Budapest környékére vonatkoznak.

Pieris Daplidice L. Négy-öt, csaknem szakadatlan ivadéokban márcz. közepétől május 10-ig (var. *Bellidice*), máj. végétől jul. elejéig, jul. közepétől aug. közepéig, aug. végétől szept. végéig és okt. 10. (egy ízben.) — Hernyója vadrepezen, ritkábban rezedán május, júliusban és aug. elejétől csaknem okt. végéig: az utóbbi kétségkívül kettős ivadék, mert már aug. 26-án akad elbábozásra kész, és okt. 23-án még egészen fiatal hernyó. Téves *Rössler* azon állítása, hogy a hernyó azért található ritkán, mert levelek közé szövi magát; a hernyó fiatal korától fogva szabadon él a tápnövényen; különben egyetlen *Pieris*-hernyó sem él szövedékben.

Vanessa xanthomelas Esp. Budapesten csak egyes helyeken jun., júliusban. — A hernyó, májusban társasan fűzön élván, 1891-ben szokatlan mennyiségben volt található. Keresése közben különös inyenczre akadtam. Ültetett fiatal fűzfán csaknem teljesen kifejlett *xanthomelas* hernyót vettem észre, de már csak keveset; a többi elbábozás végett már lemászott, de ezeket szomorú sors várta. A 3—4 cm. vastag fatörzsön ugyanis, fejjel fölfelé és sováran felpislantva, egészen gömbalakú leveli béba ült, a mely a lemászott hernyókat nyilván egyenként fogadta és minden teketória nélkül a túlvilágba, vagyis tág gyomrába juttatta s immár a többit is várva várta. Fricskát adtam neki, mire igen megbotránkozva

hangos „kvak“-kal elugrott. Azután leszedtem a megmaradt hernyókat, melyek — miként a legtöbb Vanessa hernyó, még ha nem is egészen „kész“, — odahaza azonnal bábozódni kezdtek. — *Langerthnek* egyik jegyzete szerint ő a Sashegyen máj. 5-én *xanthomelas*-lepkét fogott. Ez kétségkívül csakis kitelelt példány lehetett: ezen fajnak kitelelésére nézve az első biztos adat.

V. antiopa L. Jun. végétől jul. végéig és okt. 14-én, valamint kiteleve, április végéig. — A hernyó jun. elejétől jul. közepéig társasan fűzön. — A lepke harcszakész vitéz. 1897. július havában egyszer délután korhadt fűzfához értem, melynek lelógó ágai alatt egy *antiopát* láttam, de csak akkor, midőn szinte meglöktem. Minthogy nyilván épen akkor kelt ki, két ujjammal akartam megfogni, ő azonban, a helyett, hogy elröpült volna, védekezésre fogta a dolgot s ujjaim hegyének haránt irányban helyezkedett el: néhányszor ismételtem a támadást s azt mindannyiszor ugyanaz az oldalgás követte. Minthogy azonban további játszadozásra sem kedvem, sem időm nem volt, hirtelen megfogtam s oda szállí ottam, a honnan nincsen visszatérés.

Zygaean laeta Hb. Jun. elejétől aug. elejéig. — Hernyója máj. végétől jul. elejéig *Eryngium campestrén*, leginkább azonban *Heracleum spondyliumon*. Peszéren jun. 7-én a hernyót, bábót és lepkét egyidőben találtam. — A hernyó hosszabb fehér szőrzetű a *Z. punctum*-nak kizárólagosan *Eryngiumon* élő s a *Z. carniolica*-nak szintén igen hasonló hernyójánál.

Arctia maculosa Gern. Máj. elejétől jun. közepéig. — Hernyója legelőkön és mezőkön *Galium verumon*; nagyobb beföttes tüvegben kell tenyészteni, a mely félig gyepvel van kitöltve; ennek hasadéakai közt szokott elgubózni. Bábnyugalma 14—21 napig tart.

A. casta Esp. Májusban. — Hernyója jun. végétől csaknem aug. végéig — Anker szerint — *Asperula* közelében kövek alatt; én éjjel (lámpással) vagy korán reggel mindig *Galium verumon* találtam.

A. Aigner Lajos.